

Katariina Kiviniemi Birgersson
Kanslichef

Naturvårdsverket

Yttrande rörande förslag till ”Strategi för svensk viltförvaltning 2022-2029”

Yttrandet har på rektors uppdrag utarbetats av Områdesnämnden för naturvetenskap. Ärendet har beretts av professor Sven Jakobsson, professor Linda Laikre och föreståndare Jan Alvar Lindencrona. Synpunkterna har sammanställts av professor Bengt Karlsson. Alla är verksamma vid Zoologiska institutionen.

Stockholms universitet är i grunden positiv till översyn av viltförvaltningen, särskilt fokusområdena. Universitet vill dock förtydliga följande synpunkter enligt nedan.

Övergripande kommentarer

- Dagens situation med stora motsättningar mellan olika sätt att ”bruka” vår gemensamma natur kräver tydlighet i styrningen av vår viktigaste myndighet för naturvård. Svensk förvaltningsstrategi har en lång tradition i att söka konsensuslösningar. Det här strategidokumentet följer den traditionen, men om det är rätt väg för att hantera komplexa frågor bör det valideras av oberoende granskare. Naturvårdsverkets grundläggande uppgift är naturvård och bör som statlig expertmyndighet stäva efter ett mer koncist strategidokument för de viktiga åren framåt.
- Definitionen av vilt, alla vilda däggdjur och fåglar, är förvillande. Kopplingen till jakt som nyttjandeform är väldigt stark. En tydligare gräns mellan det fåtal arter som är lämpliga för jakt och det flertal som inte är jaktbara är önskvärd. I framtidsstrategin är det önskvärt att verka för att hitta ett samlingsbegrepp som bättre speglar detta förhållande.
- Kunskap ska stå i fokus för beslut rörande viltförvaltning. Det behövs tydligare skrivningar om att åtgärder inom viltförvaltning måste vila på vetenskaplig grund. Konflikterna mellan olika intressen behöver tydliggöras för att ge beslutsfattarna underlag för beslut. Som framkom av vårt remissvar till artskyddsberedningen är

Områdesnämnden för naturvetenskap

denna kunskap idag ojämn. Det krävs en god kompetensförsörjning, vidare forskning och spridning av forskningsresultat till allmänhet och andra aktörer och intressenter. Det måste valideras vilka kostnader och vinster som finns med olika viltförvaltningsstrategier.

- Stora viltstammar påverkar jord- och skogsbruk, trädgårdsnäring och trafiksäkerhet på ett sätt som löpande behöver kostnadssättas i relation till vinster i form av framförallt jaktlig verksamhet.
- Universitet vill särskilt framhålla att olika populationer av samma art kan ha olika viktiga varianter av gener (alleler) och detta populations-/genperspektiv bör lyftas fram. Särskilt i beaktande av att nyttjandet av viltarter via jakt förväntas påverka den genetiska inomartsvariationen och därmed populationernas långsiktiga livskraft och anpassningsmöjligheter. Hänsyn bör också tas till populationers storlek och till deras reproduktionsmönster.
- Det jaktbara viltet framhävs som och refereras till som ”resurs” och aktörer som ”brukare” överallt utom i en enda mening i hela dokumentet. Överlag är det ett antropocentriskt perspektiv som kan göra att målsättningar kan missas. Det är viktigt att framhäva att de djurarter som diskuteras har ett egenvärde och existensberättigade i sig.
- Forskningens roll som ”brukare” av denna ”resurs” bör framhävas bättre i mål och styrdokument.
- I ett ”juridiskt perspektiv” nämns internationell rätt i en mening. Det är viktigt att utredningen inte frångår art- och habitatsdirektivet samt fågelskyddsdirektivet eftersom svensk lag inte får bryta mot EU rätt.
- I ett osäkert kunskapsläge är det viktigt att tillämpa försiktighetsprincipen, d.v.s. att då mycket är okänt, särskilt klimatförändringarnas påverkan på ekosystemen i Sverige, att resursanvändningen som sker tar höjd för snabba förändringar i populationerna. Detta är särskilt angeläget när det gäller flyttande fåglar som påverkas av ett större område. Samverkan med andra aktörer inom t.ex. EU är i dessa fall extra betydelsefullt.
- Naturvårdsverket, i egenskap av Regeringens expertmyndighet, bör vara den som har det främsta ansvaret och slutgiltiga avgörandet i frågor som rör det jaktbara viltet.
- På Sveriges universitet och högskolor finns det en extremt bred kompetens inom vetenskap som rör viltförvaltning. Särskilt bör framhållas vår spjutspetsforskning inom zoologi, botanik, naturgeografi, sociologi, juridik och inte minst inom klimatområdet. Det är viktigt att framhålla att dessa resurser står till alla aktörers förfogande.

Specifika kommentarer

Avsnittet ”Utgångspunkter”

- Varför just ett hundraårsperspektiv? Tydliggör och ge exempel på arter som i mitten på 1900-talet fanns i glesa antal och som nu i hög grad återtagit sin roll i våra ekosystem.
- Meningen om ”Viltförvaltningen är en uppgift för många aktörer” bör omformuleras och bättre belysa vilka som är de viktigaste aktörerna och vad deras roll är.

Avsnittet ”Vägval”

Vägval 2: Vilka myndigheter avses?

Vägval 4: Subsidiaritetsprincipen har klara begränsningar när det gäller förvaltning av hotade djurarter eller djur som flyttar över stora områden. Naturvårdsverkets roll som central myndighet bör stärkas och länsstyrelserna lyftas fram som en lämplig nivå för att fatta regionala/lokala beslut. Viltförvaltningsdelegationernas sammansättning och kompetensnivå behöver utredas.

Vägval 8: Se över definitionen av invasiva arter. Exempelvis så kan antalet år som en djurart funnits inom landets gränser vara av ringa betydelse för en bedömning av dess invasivitet. Huruvida en art är invasiv eller ej måste bedömas utifrån hur ekosystemen påverkas under evolutionär närtid, t.ex. tiden efter senaste istiden. Dovhjorten är ett exempel på en art där en reviderad definition skulle kunna bedöma den som invasiv.

Vägval 10: Hinder för brukande får inte undanröjas på ett sätt som äventyrar arters långsiktiga överlevnad, roll i lokala ekosystem, eller vara rättsosäkra.

Jakt benämns här inte som bara fritidssysselsättning utan också som en näring. Om begreppet jakt ska breddas till att omfatta näring, så bör även andra områden som normalt betraktas som fritidssysselsättning men som genererar betydande ekonomiska värden beaktas, t.ex. sportfiske.

Vägval 11: Regelbunden översyn av innehållet i jägarutbildningen och extra utbildning av jaktlärare bör införas så att ny kunskap och juridik kan implementeras.

Vägval 12: Under avsnittet utveckla förutsättningarna för jakten bör det särskilt framhållas att etik bör vara ledstjärnan i utvecklingsarbetet. Avsnittet är väldigt luddigt och bör förtydligas.

Vägval 14: Här är skrivningen väldigt vag. Givetvis kan inte alla skador förebyggas. En samhällsekonomisk analys kan ha en mycket mer omfattande utgångspunkt än att ge stöd i enstaka fall. När olika verksamheter vägs mot varandra kan resultatet mycket väl bli att en viss verksamhet skall upphöra eller ändras.

Vägval 15–18: SU är i grunden positivt till dessa målbilder. Det är dock värt att särskilt framhålla ekologiska kaskadeffekter av viltförvaltningsbeslut. Ett exempel är att närvaro av ett rovdjur som t.ex. varg i ett område stör dess bytesdjur så pass mycket att det i sin tur minskar skador på skogsbruk och vallodling. Det är av vikt att detta helhetsperspektiv vägs in i beslut om licens- och skydds jakt.

Vägval 19: Stockholms universitet instämmer i att Naturvårdsverket ges en central roll.

Vägval 20: SU instämmer att inventeringar bör göras och att information om resultaten sprids fritt och på ett säkert sätt. Inventering är ett svårt arbete. Det är viktigt att de verkställande myndigheterna, länsstyrelserna, tillskjuts medel för god kompetensförsörjning.

Vägval 22: Bra att det internationella samarbetet lyfts fram.

Avsnittet “Vem gör vad”

Avsnittet refererar till hur arbetet med viltförvaltning bedrivs idag. Till följd av politiskt beslut har en stor del av arbetet decentraliserats från Naturvårdsverket till Länsstyrelsernas viltförvaltningsdelegationer. Stockholms universitet vill understryka att om utredningen ska bedrivas i syfte att ta fram den bästa planen för viltförvaltning i framtiden måste denna delegation utvärderas med avseende på den målbild utredningen har. Uppföljning bör genomföras dels för att följa upp om målen nåtts och dels för att se om balansen mellan olika intressenters synpunkter och önskemål har rubbats genom dessa delegationer.

Henrik Cederquist
Vicerektor för det Naturvetenskapliga området

Katariina Kiviniemi Birgersson
Kanslichef